

Nr 11.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående upphävande av danska och norska skiljemynts giltighet som lagligt betalningsmedel i Sverige; given Stockholms slott den 12 januari 1924.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att — sedan förslag framställts att mellan Sverige, Danmark och Norge träffa överenskommelse om en tilläggsartikel till den mellan samma länder gällande myntkonventionen enligt vad den här såsom bilaga I närslutna svenska texten till föreslagna överenskommelse utvisar — med godkännande av samma tilläggsartikel och under förutsättning att tilläggsartikeln varder i behörig ordning ratificerad, för sin del antaga härvid såsom bilaga II fogade förslag till lag angående upphävande av danska och norska skiljemynts giltighet som lagligt betalningsmedel i Sverige.

GUSTAF.

K. J. Beskow.

*Bilaga I.***Förslag**

till

**tilläggsartikel till myntkonventionen den 27 maj 1873 och tilläggs-
konventionen den 16 oktober 1875.**

1.

Det skall vara varje rikets finansförvaltning tillåtet att, utan hinder av bestämmelserna i myntkonventionen med senare tilläggsartiklar, för sin räkning låta prägla skiljemynt, vilka skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom det rike, för vars räkning de präglats.

Bestämmelser om det värde, varå dessa skiljemynt skola lyda, liksom om deras metalliska sammansättning, vikt, form och prägel, meddelas av det rike, för vars räkning mynten präglas; dock att de genom sitt utseende skola tydligt skilja sig från de skiljemynt, som hittills präglats i enlighet med konventionens bestämmelser.

Såsom skiljemynt, utgörande lagligt betalningsmedel allenast inom varje särskilt rike, skola också anses mynt, som präglats i enlighet med konventionens föreskrifter, försåvitt åt desamma genom håslagning eller på annat lika tydligt sätt förlänats ett utseende, som skiljer sig från det ursprungliga.

2.

Vad i konventionen med tilläggsartiklar är stadgat skall icke äga tillämpning å skiljemynt, som enligt bestämmelserna i denna tilläggsartikel 1 skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom vidkommande rikets gränser; dock att sådana mynt skola utvisa, för vilket rike, vid vilket myntverk och vilket år de äro präglade.

3.

Varje rikets finansförvaltning skall meddela de andra rikenas finansförvaltningar alla lagar, förordningar och bestämmelser, som må komma att utfärdas beträffande skiljemynt, som skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom sagda rike, ävensom tillställa sagda finansförvaltningar förslag till och prov på alla sådana skiljemynt.

4.

Skiljemynt, präglade enligt konventionen med tilläggsartiklar i ett av rikena, skola upphöra att vara lagligt betalningsmedel i de andra rikena, sedan sex månader förflutit från den dag, då denna tilläggsartikel trätt i kraft.

5.

Denna tilläggsartikel förbliver gällande intill dess ett år förflutit från den dag, då något av rikena uppsagt densamma.

Efter uppsägningsfristens tilländalöpande skola dock skiljemynt, som i enlighet med konventionen med tilläggsartiklar präglats i något av rikena, icke återfå sin egenskap av lagligt betalningsmedel i de övriga rikena, och skiljemynt, som enligt bestämmelserna i denna tilläggsartikel 1 gälla såsom lagligt betalningsmedel allenast inom vidkommande rikets gränser, icke därigenom förlora denna sin egenskap.

6.

Denna tilläggsartikel skall ratificeras så snart vederbörande representationers samtycke blivit meddelat, och ratifikationerna skola därefter deponeras i Kristiania så snart ske kan.

Denna tilläggsartikel skall träda i kraft dagen efter den, å vilken sagda deponering ägt rum.

*Bilaga II.***Förslag**

till

**lag angående upphävande av danska och norska skiljemynts giltighet
som lagligt betalningsmedel i Sverige.**

Härigenom förordnas som följer:

Danska och norska skiljemynt, präglade enligt den mellan Sverige, Danmark och Norge gällande myntkonventionen och tilläggsartiklarna till densamma den 22 februari 1917 och den 11 maj 1920, skola upphöra att vara lagligt betalningsmedel i Sverige, och skall förty här i riket icke någon vara pliktig att mottaga sådana mynt i betalning.

Mynt, varom nu sagts, skola tillsvidare, vid anfordran, inlösas av riksbanken efter deras lydelse med svenskt skiljemynt eller riksbankens sedlar. Inlösen sker vid varje riksbankens kontor.

Denna lag skall träda i kraft å dag, som av Konungen bestämmes.
Genom denna lag upphäves vad däremot finnes stridande i § 17 i lagen den 30 maj 1873.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1924.*

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow, anför efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för justitiedepartementet:

Huvudbestämmelserna i den mellan Sverige, Danmark och Norge gällande myntkonventionen (Sv. förf.-saml. 1873 nr 36 och 1876 nr 10) innehålla, att de tre rikena antagit guld som grund för ett gemensamt myntsystem (art. I), att räkneenheten skall vara gemensam (art. II), samt att enligt konventionen präglade mynt, såväl huvudmynt som skiljemynt, skola med vissa inskränkningar vara lagligt betalningsmedel efter det värde, varå de lyda, i alla tre rikena, utan hänsyn till i vilket rike de äro präglade, så snart de blott ej blivit vanställda eller på olagligt sätt skadade (art. IX). I anslutning till dessa bestämmelser hava de tre rikena åtagit sig en ömsesidig inväxlingsskyldighet, innefattande dels att varje rikets finansförvaltning skall från de andra rikenas finansförvaltningar mottaga och med gångbart mynt inväxla sådana, med rikets prägel försedda, nötta mynt, som äro inkomna i någon av det andra rikets statskassor och icke åter kunna av densamma utgivas, dels ock att varje rikets finansförvaltning skall från de andra rikenas finansförvaltningar mottaga och med huvudmynt inväxla vilket som helst med tio kronor delbart belopp av skiljemynt, som äro försedda med rikets prägel (art. XI). Konventionen gäller intill dess ett år förflutit från det ett av rikena uppsagt den, dock att den ömsesidiga inväxlingsskyldigheten rikena emellan skall fortfara att gälla under en tid av två år efter konventionens upphörande (art. XVIII).

Genom tilläggsartiklar den 22 februari 1917 (K. prop. nr 93) och den 11 maj 1920 (K. prop. nr 399) har myntkonventionen, enligt vilken allenast skiljemynt av silver och brons kunna präglas, i tillämpliga delar utsträcks att gälla jämväl med avseende å skiljemynt av järn och kopparnickel.

Konventionens bestämmelser om skandinavisk gemenskap på myntväsendets område hava i lagen den 30 maj 1873 (nr 31) om rikets mynt så till vida fått uttryck, som i § 17¹ av nämnda lag stadgas, att givna bestämmelser

¹ Senaste lydelse. 1920: 309.

om svenska mynts giltighet som betalningsmedel, deras inväxling och utgivande av statens kassor skola, på sätt myntkonventionen förmår, även gälla om de i överensstämmelse med samma konvention för Danmark och Norge präglade mynt.

Sedan de tre rikena kort efter världskrigets utbrott inställt inlösningsen av sedlar med guld samt infört guldexportförbud, hava efter hand skiljaktigheter inträtt i värdet på svensk, dansk och norsk krona till den svenska kronans fördel. Den numera avsevärda kursskillnaden mellan å ena sidan svensk samt å andra sidan dansk och norsk valuta har givit upphov till en omfattande smuggling av danska och norska skiljemynt till Sverige, en smuggling som givetvis medför allvarliga olägenheter framför allt för våra grannländer, vilka jämlikt myntkonventionen (art. XI) äro pliktiga att från den svenska finansförvaltningen inlösa de insmugglade mynten med guld och således till ett betydligt högre värde än de äga i präglingslandet. Att Sverige på allt sätt bör lämna sin medverkan i kampen mot smugglingen synes mig uppenbart, blott icke därigenom berättigade svenska intressen åsidosättas.

Sedan norska regeringen inbjudit svenska regeringen att sända delegerade till en konferens mellan de tre nordiska ländernas regeringar i och för behandling av frågan om prägling av skiljemynt, avsedda för omsättning endast i det egna landet, samt Kungl. Maj:t den 9 oktober 1923 antagit samma inbjudan, hölls ifrågavarande konferens i Kristiania den 29—31 oktober 1923 mellan delegerade från Sverige, Danmark och Norge. Enligt vid konferensen fört protokoll enade sig de delegerade om att föreslå sina regeringar att antaga en tilläggsartikel till myntkonventionen, lydande i svensk text sålunda:

»1.

Det skall vara varje rikets finansförvaltning tillåtet att, utan hinder av bestämmelserna i myntkonventionen med senare tilläggsartiklar, för sin räkning låta prägla skiljemynt, vilka skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom det rike, för vars räkning de präglats.

Bestämmelser om det värde, varå dessa skiljemynt skola lyda, liksom om deras metalliska sammansättning, vikt, form och prägel, meddelas av det rike, för vars räkning mynten präglas; dock att de genom sitt utseende skola tydligt skilja sig från de skiljemynt, som hittills präglats i enlighet med konventionens bestämmelser.

Såsom skiljemynt, utgörande lagligt betalningsmedel allenast inom varje särskilt rike, skola också anses mynt, som präglats i enlighet med konventionens föreskrifter, försåvitt åt desamma genom hålslagning eller på annat lika tydligt sätt förlänats ett utseende, som skiljer sig från det ursprungliga.

2.

Vad i konventionen med tilläggsartiklar är stadgat skall icke äga tillämpning å skiljemynt, som enligt bestämmelserna i denna tilläggsartikel 1 skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom vidkommande rikets gränser; dock att sådana mynt skola utvisa, för vilket rike, vid vilket myntverk och vilket år de äro präglade.

3.

Varje rikets finansförvaltning skall meddela de andra rikenas finansförvaltningar alla lagar, förordningar och bestämmelser, som må komma att utfärdas beträffande skiljemynt, som skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom sagda rike, ävensom tillställa sagda finansförvaltningar förslag till och prov på alla sådana skiljemynt.

4.

Denna tilläggsartikel förbliver gällande intill dess ett år förflutit från den dag, då något av rikena uppsagt densamma.

5.

Denna tilläggsartikel skall ratificeras så snart vederbörande representationers samtycke blivit meddelat, och ratifikationerna skola därefter deponeras i Kristiania så snart ske kan.

Denna tilläggsartikel skall träda i kraft dagen efter den, å vilken sagda deponering ägt rum.»

För att påskynda uppnåendet av det avsedda ändamålet — smugglingens förebyggande — föreslogs under förhandlingarna från norsk sida, att i den sålunda godkända tilläggsartikeln måtte intagas följande bestämmelser:

»I. Skiljemynt, präglat enligt konventionen (eller tilläggsartiklar) i ett av rikena, upphör att vara lagligt betalningsmedel i de två andra rikena vid utgången av april månad 1924.

Den i konventionens artikel XI föreskrivna inväxling upphör vid utgången av juli månad 1924.

II. Denna tilläggsartikel kan uppsägas att upphöra ett år efter uppsägning, men myntkonventionens bestämmelser om skiljemynt träda dock icke åter i kraft utan förnyat avtal mellan rikena.»

Konferensen ansåg sig icke kunna taga ståndpunkt till de i dessa bestämmelser omhandlade spörsmål, vilka de delegerade icke haft anledning överbäga. De delegerade enade sig emellertid om att hos sina respektive regeringar hemställa, att de föreslagna bestämmelserna måtte göras till föremål för särskilda överläggningar. Konferensen

förutsatte, att sådana överläggningar skulle upptagas så snart ske kunde, samt att i förekommande fall resultatet av förhandlingarna skulle inarbetas i det föreliggande förslaget till tilläggsartikel.

Över såväl konferensens förslag som de från norsk sida föreslagna bestämmelserna hava fullmäktige i Sveriges riksbank den 4 december 1923 samt mynt- och justeringsverket den 5 i samma månad avgivit yttranden.

Mot det av konferensen godkända förslaget till tilläggsartikel hava bankofullmäktige icke haft något att erinra, ej heller mynt- och justeringsverket i vidare mån än att ämbetsverket ansett, att de föreslagna nya skiljemynt, som präglas i ett av rikena, böra beträffande form och prägel underställas godkännande från övriga rikena. Det från norsk sida framställda förslaget om upphävande av konventionsskiljemyntens giltighet som lagligt betalningsmedel utanför det egna landet har icke givit anledning till annan erinran, än att den föreslagna tidsfristen ansetts böra utsträckas till sex månader, enligt bankofullmäktiges mening räknade från det tilläggsartikeln blivit ratificerad. Fullmäktige hava tillika framhållit, att upphävandet av skiljemyntens egenskap av lagligt betalningsmedel icke kunde väntas hava åsyftad verkan, om icke upphävandet kompletterades med förbud mot införsel till Sverige av danska och norska skiljemynt. Vad åter angår det norska förslaget om upphävande av den i myntkonventionens artikel XI stadgade inväxlingskyldigheten de tre rikena emellan, hava bankofullmäktige bestämt motsatt sig detsamma, varjämte mynt- och justeringsverket ansett de däri angivna tidsfristerna alltför knappt tillmätta. Bankofullmäktige anföra i denna del följande:

»Det är så långt ifrån, att den för denna inväxling bestämda tiden kan förkortas, att det snarare kan ifrågasättas, huruvida icke den tidsfrist, för vilken den de tre rikenas finansförvaltningar ömsesidigt åliggande inväxlingskyldigheten gäller — tre år från konventionens uppsägning — borde bortfalla och ersättas av en obegränsad skyldighet att inlösa mynten, så länge med säkerhet kan skönjas, för vilket rikets räkning mynten äro präglade.»

Fullmäktige hava slutligen förordat, att i stället för mom. II i norska förslaget intages en bestämmelse därom, att tilläggsartikeln må uppsägas allenast i samband med uppsägning av myntkonventionen.

Då jag den 7 december 1923, efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena, underställde ärendet Kungl. Maj:ts prövning, förklarade jag mig i huvudsak kunna godkänna de av bankofullmäktige angivna riktlinjer för ett biträdande från svensk sida av en överenskommelse i ämnet. Jag framhöll således, att den tid, inom vilken skiljemynt skulle kunna upphöra att vara lagligt betalningsmedel inom annat land än präglingslandet, kunde — med hänsyn till önskvärdheten att tillmötes-

gå de från norsk sida framställda önskemålen — bestämmas till sex i stället för såsom enligt konventionen tolv månader. Därvid utgick jag från, att frågan om rätten för den svenska allmänheten att hos riksbanken få inväxlade danska och norska skiljemynt i främsta rummet var att bedöma som en inre svensk angelägenhet. I syfte att ytterligare stödja grannländerna i deras strävanden att bekämpa skiljemyntssmugglingen förklarade jag mig anse införsel till Sverige av danska och norska skiljemynt kunna tillsvidare förbjudas. Däremot krävde svenska intressen, att rätten för vårt lands finansförvaltning att erhålla danska och norska skiljemynt inväxlade hos Danmarks och Norges finansförvaltningar fortbestode oförändrad, så länge konventionen var gällande i denna del.

Sedan Kungl. Maj:t, med godkännande av de av mig sålunda angivna riktlinjerna såsom utgångspunkt för fortsatta underhandlingar i ämnet, utfärdat inbjudan till ny konferens, sammanträdde denna i Stockholm den 14 och 15 december 1923. Enligt vid konferensen fört protokoll hava de delegerade enat sig om att föreslå sina regeringar att såsom tillägg till den vid konferensen i Kristiania föreslagna tilläggsartikeln antaga följande bestämmelser såsom mom. 4 och 5 av tilläggsartikeln:

»4.

Skiljemynt, präglade enligt konventionen med tilläggsartiklar i ett av rikena, skola upphöra att vara lagligt betalningsmedel i de andra rikena, sedan sex månader förflutit från den dag, då denna tilläggsartikel trätt i kraft.

5.

Denna tilläggsartikel förbliver gällande intill dess ett år förflutit från den dag, då något av rikena uppsagt densamma.

Efter uppsägningsfristens tilländalöpande skola dock skiljemynt, som i enlighet med konventionen med tilläggsartiklar präglats i något av rikena, icke återfå sin egenskap av lagligt betalningsmedel i de övriga rikena, och skiljemynt, som enligt bestämmelserna i denna tilläggsartikel 1 gälla såsom lagligt betalningsmedel allenast inom vidkommande rikes gränser, icke därigenom förlora denna sin egenskap.»

Jämlikt konferensens förslag skulle i den tidigare föreslagna tilläggsartikeln mom. 4 utgå och mom. 5 erhålla nummerbeteckningen 6.

Den föreslagna tilläggsartikeln innehåller sålunda i slutgiltigt skick följande bestämmelser:

»1.

Det skall vara varje rikes finansförvaltning tillåtet att, utan hinder av bestämmelserna i myntkonventionen med senare tilläggsartiklar, för sin räkning låta prägla skiljemynt, vilka skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom det rike, för vars räkning de präglats.

Bestämmelser om det värde, varå dessa skiljemynt skola lyda, liksom om deras metalliska sammansättning, vikt, form och prägel, meddelas av det rike, för vars räkning mynten präglas; dock att de genom sitt utseende skola tydligt skilja sig från de skiljemynt, som hittills präglats i enlighet med konventionens bestämmelser.

Såsom skiljemynt, utgörande lagligt betalningsmedel allenast inom varje särskilt rike, skola också anses mynt, som präglats i enlighet med konventionens föreskrifter, försåvitt åt desamma genom hålslagning eller på annat lika tydligt sätt förlänats ett utseende, som skiljer sig från det ursprungliga.

2.

Vad i konventionen med tilläggsartiklar är stadgat skall icke äga tillämpning å skiljemynt, som enligt bestämmelserna i denna tilläggsartikel 1 skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom vidkommande rikets gränser; dock att sådana mynt skola utvisa, för vilket rike, vid vilket myntverk och vilket år de äro präglade.

3.

Varje rikets finansförvaltning skall meddela de andra rikenas finansförvaltningar alla lagar, förordningar och bestämmelser, som må komma att utfärdas beträffande skiljemynt, som skola vara lagligt betalningsmedel allenast inom sagda rike, ävensom tillställa sagda finansförvaltningar förslag till och prov på alla sådana skiljemynt.

4.

Skiljemynt, präglade enligt konventionen med tilläggsartiklar i ett av rikena, skola upphöra att vara lagligt betalningsmedel i de andra rikena, sedan sex månader förflutit från den dag, då denna tilläggsartikel trätt i kraft.

5.

Denna tilläggsartikel förbliver gällande intill dess ett år förflutit från den dag, då något av rikena uppsagt densamma.

Efter uppsägningsfristens tilländalöpande skola dock skiljemynt, som i enlighet med konventionen med tilläggsartiklar präglats i något av rikena, icke återfå sin egenskap av lagligt betalningsmedel i de övriga rikena, och skiljemynt, som enligt bestämmelserna i denna tilläggsartikel 1 gälla såsom lagligt betalningsmedel allenast inom vidkommande rikets gränser, icke därigenom förlora denna sin egenskap.

6.

Denna tilläggsartikel skall ratificeras så snart vederbörande representationers samtycke blivit meddelat, och ratifikationerna skola därefter deponeras i Kristiania så snart ske kan.

Denna tilläggsartikel skall träda i kraft dagen efter den, å vilken sagda deponering ägt rum.»

Såväl fullmäktige i Sveriges riksbank som mynt- och justeringsverket hava i avgivna yttranden förklarat sig icke hava något att erinra mot de av konferensen i Stockholm föreslagna nya bestämmelserna.

Tilläggsartikelns godkännande pakallar ändring av § 17 i lagen den 30 maj 1873 om rikets mynt. Av praktiska skäl har det befunnits lämpligt att giva denna ändring formen av en särskild lag, varigenom positivt utsäges, att de danska och norska skiljemynten skola upphöra att vara lagligt betalningsmedel i Sverige. Dessa mynt böra emellertid fortfarande tillsvidare, till förebyggande av rättsförlust för den enskilde, inlösas av riksbanken.

Framdeles och sedan sig visat, om tilläggsartikeln varder godkänd och ratificerad, har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att meddela förbud mot införsel till riket av danska och norska skiljemynt, att träda i kraft senast vid den tid, då dessa mynt upphöra att vara lagligt betalningsmedel. Ävenledes torde jag under enahanda förutsättning få göra framställning om de bestämmelser, som erfordras för att påskynda indragningen ur den allmänna rörelsen av danska och norska skiljemynt.

Sedan departementschefen härefter uppläst ett inom finansdepartementet utarbetat *förslag till lag angående upphävande av danska och norska skiljemynts giltighet som lagligt betalningsmedel i Sverige*, hemställer departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med godkännande av oförmälda tilläggsartikel till myntkonventionen och under förutsättning att tilläggsartikeln varder i behörig ordning ratificerad, för sin del antaga berörda lagförslag.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skall proposition av den lydelse, bilagan litt. vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gunnar Grip.

Stockholm, Isaac Marcus' Boktryckeri-Aktiebolag, 1924.